

**СЕМЕНЕНКО Олександра**

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри прикладної лінгвістики Одеський національний університет імені І. І. Мечникова.

e-mail: semenenko_aleksandra@ukr.net<https://orcid.org/0000-0002-6178-7623>**ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВОЛОНТЕРСЬКОГО ДИСКУРСУ ЯК ФОРМИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ**

Анотація. Статтю присвячено аналізу лексичних особливостей волонтерського дискурсу як специфічної форми масової комунікації в сучасному українському інформаційному просторі. **Актуальність** дослідження зумовлена зростанням ролі волонтерства як соціального феномену, що не лише забезпечує практичну допомогу, а й формує нові комунікативні моделі, ціннісні орієнтири та механізми суспільної мобілізації, особливо в умовах повномасштабної війни. Волонтерський дискурс розглядається як динамічна мовленнєва система, у якій лексичний рівень виконує ключову роль у структуруванні повідомлення, передачі значущих смислів та організації комунікативного впливу. **Метою** статті є виявлення та опис лексичних особливостей волонтерського дискурсу, а також визначення їхніх функцій у межах масової комунікації. **Об'єктом** дослідження є волонтерський дискурс у сучасному українському медійному та соціальному просторі, **предметом** — лексичні засоби його реалізації, зокрема ключові номінації, термінологічні одиниці, емоційно-експресивна лексика, мовні кліше та маркери солідарності. **Джерельну базу** становлять публікації в соціальних мережах, медіатексти, офіційні звернення волонтерських організацій та інші форми публічної комунікації. У дослідженні застосовано описовий, контекстуально-інтерпретаційний, дискурсивний та компонентний аналіз, що дало змогу виявити специфіку функціонування лексичних одиниць у волонтерському дискурсі. Встановлено, що лексичний рівень характеризується високою динамічністю, гібридністю та функціональною варіативністю, поєднанням термінологічної точності з емоційною насиченістю, а також активним використанням мовних засобів, спрямованих на мобілізацію, інтеграцію та підтримку аудиторії. **Наукова новизна** полягає у визначенні лексичних параметрів волонтерського дискурсу як самостійного комунікативного явища та у виявленні їхньої ролі в організації масової комунікації. **Отримані результати** поглиблюють розуміння мовних механізмів суспільної взаємодії та можуть бути використані в подальших дослідженнях медіадискурсу, соціолінгвістики та комунікативних стратегій громадянського суспільства.

Ключові слова: дискурс, волонтерство, волонтерський дискурс, масова комунікація, мережевий дискурс

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Актуальність дослідження зумовлена тим, що волонтерський дискурс у сучасному українському інформаційному суспільстві трансформувався в одну з ключових форм масової комунікації, у межах якої лексичний рівень відіграє визначальну роль у структуруванні та передачі смислів. Волонтерство сьогодні охоплює різні сфери суспільного життя – соціальну, політичну, культурну та економічну, – формуючи нові моделі комунікативної взаємодії, що супроводжуються появою специфічних мовних засобів і лексичних інновацій.

Як потужний комунікативний інструмент, волонтерський дискурс не лише інформує про потреби, ресурси та форми допомоги, а й через систему лексичних маркерів відображає ціннісні орієнтири спільноти, формує емоційно-експресивне тло повідомлень, впливає на громадську думку та сприяє консолідації суспільства. Умови цифровізації та медіатизації комунікації зумовлюють інтенсивну динаміку лексичного складу цього дискурсу: активізуються процеси неологізації, запозичення, термінологізації та семантичного переосмислення мовних одиниць. Потіки інформації, що циркулюють у соціальних мережах, медіа та в межах громадських ініціатив, засвідчують, що волонтерський дискурс функціонує як ефективний механізм соціальної мобілізації, у якому саме лексичні засоби забезпечують швидкість сприйняття, емоційну залученість і переконувальний потенціал повідомлень. У зв'язку з цим особливої ваги набуває дослідження лексичних особливостей волонтерського дискурсу як форми масової комунікації, що дозволяє глибше зрозуміти мовні механізми організації суспільної взаємодії в сучасних умовах.

Аналіз досліджень проблеми. Проблематика волонтерства й волонтерського дискурсу в українському науковому просторі досить нова, бо особливою значення, саме як суспільне явище, воно набрало лише після повномасштабного вторгнення росії в Україну. На жаль, волонтерський дискурс представлений досить поодинокими розрізненими науковими дослідженнями, які охоплюють соціально-правовий, соціологічний, педагогічний, культурологічний та комунікативний аспекти. У працях В. Болотової, Н. Ляшенко та Т. Байдак [1] волонтерська діяльність розглядається як специфічний різновид соціальної активності, що детермінує зміни в суспільній поведінці та сприяє формуванню громадянської відповідальності. Соціально-правовий вимір волонтерства ґрунтовно висвітлено в монографії П. Горінова та Р. Драпушка, де окреслено інституційні засади та нормативно-правові

механізми функціонування волонтерських рухів в Україні. У низці досліджень, зокрема у роботах А. Єременка та О. Безрукової [2], увага акцентується на мотиваційних чинниках та поведінкових стратегіях волонтерів у контексті російсько-української війни, що дає змогу осмислити трансформацію волонтерства як масового соціального явища в умовах кризи.

Питання соціальної активності як основи волонтерського руху розкриваються в працях М. Уйсімбаєвої [15], С. Чернети [16] та Н. Ковтун [8], які розглядають активність особистості як чинник суспільного розвитку, джерело самоорганізації громадян і передумову становлення волонтерських ініціатив. Педагогічний аспект формування соціальної активності молоді висвітлює А. Котелевець (2024), наголошуючи на ролі волонтерства у розвитку громадянської позиції студентів. Значущими для дослідження є сучасні статистичні дані, зокрема аналітика OpenDataBot (2024), яка фіксує суттєве зростання кількості зареєстрованих волонтерів, що засвідчує активізацію громадянського сектору.

У мас-медійному та цифровому середовищі волонтерство репрезентоване як інструмент колективної взаємодії та технологічного розвитку, про що свідчать матеріали спеціалізованих платформ (Volunteer Country) та публікації про волонтерські інновації (наприклад, створення пристроїв для моніторингу ворожих військ). Рефлексивно-філософський контекст проблеми окреслено у працях Ж.-Ж. Руссо та Ж.-П. Сартра, чії ідеї суспільної угоди, свободи, відповідальності та екзистенційного вибору закладають теоретичні підвалини для аналізу феномену добровільної соціальної участі.

Таким чином, сучасний стан дослідження проблеми засвідчує багатовимірний характер волонтерства як соціального, правового й комунікативного феномену, проте недостатньо вивченими залишаються дискурсивні механізми його функціонування як форми масової комунікації — що й обумовлює подальшу потребу в комплексному лінгвістичному аналізі волонтерського дискурсу.

Мета дослідження полягає у виявленні та описі лексичних особливостей волонтерського дискурсу як форми масової комунікації, а також у визначенні їхніх функцій і ролі в організації комунікативного впливу в сучасному українському суспільстві.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: з'ясувати теоретичні засади вивчення волонтерського дискурсу в лінгвістиці та суміжних галузях знань; охарактеризувати волонтерський дискурс як форму масової комунікації з урахуванням його лексичної специфіки; проаналізувати лексичні засоби, що функціонують у волонтерському дискурсі, зокрема ключові номінації, термінологічні одиниці, емоційно-експресивну лексику, мовні кліше та маркери солідарності; визначити функції лексичних одиниць у забезпеченні інформаційного, мобілізаційного та інтегративного потенціалу волонтерського дискурсу; окреслити основні тенденції розвитку та трансформації лексичного складу волонтерського дискурсу в умовах цифровізації та медіатизації.

Відповідно до поставлених завдань **об'єктом дослідження** є волонтерський дискурс у сучасному українському медійному та соціальному просторі, а **предметом дослідження** — лексичні особливості волонтерського дискурсу як форми масової комунікації та їхні функційні характеристики.

Джерельну базу становлять: аналітичні матеріали про волонтерський сектор та статистичні звіти (OpenDataBot); електронні ресурси, онлайніві енциклопедії та спеціалізовані волонтерські платформи [18]; фактичний комунікативний матеріал: тексти публікацій у соціальних мережах, новинні повідомлення, офіційні звернення волонтерських ініціатив, приклади волонтерських кейсів із медіа. Фактичний матеріал відбирається за критеріями актуальності, репрезентативності та комунікативної значущості для аналізу сучасних практик волонтерського дискурсу.

У дослідженні використано комплекс взаємодоповнювальних методів. Описовий метод застосовано для фіксації та узагальнення основних характеристик лексичного складу волонтерського дискурсу; контекстуально-інтерпретаційний аналіз — для визначення функцій і смислового наповнення лексичних одиниць у різних комунікативних ситуаціях; дискурсивний аналіз — для виявлення ролі лексичних засобів у реалізації комунікативних стратегій волонтерської взаємодії; семіотичний аналіз — для інтерпретації символічного навантаження мовних одиниць; компонентний аналіз — для дослідження семантичної структури ключових лексем; елементи контент-аналізу — для кількісного й якісного опрацювання фактичного матеріалу та виявлення частотності вживання окремих лексичних груп.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в роботі вперше: волонтерський дискурс розглядається крізь призму його лексичної організації як самостійна форма масової комунікації зі специфічним набором мовних засобів; визначено основні лексичні маркери сучасного волонтерського дискурсу в умовах війни та інформаційної мобілізації; здійснено класифікацію лексичних одиниць волонтерського дискурсу (термінологічна, розмовна, емоційно-експресивна, запозичена лексика) та окреслено їхні функції; виявлено тенденції розвитку лексичного складу

волонтерського дискурсу в умовах цифровізації та медіатизації; проаналізовано роль лексичних засобів у формуванні колективної ідентичності та суспільної солідарності.

Теоретична цінність роботи полягає у розширенні наукових уявлень про волонтерський дискурс як лінгвістичне явище, у систематизації його лексичних характеристик та інтеграції результатів у площину сучасних дискурсологічних і комунікативних досліджень.

Практична цінність дослідження полягає у можливості використання отриманих результатів у подальших наукових студіях із соціолінгвістики та медіакомунікації; у медіааналітиці та журналістиці — для інтерпретації волонтерських повідомлень і виявлення їхнього впливового потенціалу; у підготовці освітніх матеріалів і тренінгів для волонтерів; а також у розробленні ефективних комунікаційних стратегій для громадських і гуманітарних ініціатив.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж окреслити межі волонтерського дискурсу варто дати визначення дискурсу, як такого. У своєму баченні дискурсу будемо спиратися на сучасну розробку дослідниці мережевих дискурсів Трубу Г.М. На її думку, **дискурс** – це багаторівнева, соціально й культурно зумовлена форма комунікації, що охоплює не лише текст, а й комплекс екстралінгвістичних чинників: ситуаційний контекст, наміри учасників, ціннісні орієнтири, соціальні ролі, комунікативні стратегії, жанрові моделі та семіотичні практики взаємодії. Він розгортається в певному соціальному просторі й формує специфічний тип комунікативної особистості, створюючи смисли на макро-, мезо- та мікрорівнях. У такому розумінні дискурс є динамічною системою значень, яка поєднує мовні структури з соціальними практиками та реалізується через повторювані, культурно закріплені й ситуативно варіативні форми мовлення [13]. В українській мові слово *волонтер* з'являється як запозичення ще у XVII–XVIII ст., причому фіксується в кількох орфографічних варіантах – *волентир*, *волунтир*, *валентир*, *волунтер*. Спершу ця лексема позначала осіб, які з власної ініціативи вступали до війська. Водночас у національній мовній традиції існували й автохтонні відповідники до сучасного поняття *волонтер*. Зокрема, уживалося слово *охотник* – людина, що добровільно погоджується виконувати певну справу на користь інших; пізніше воно набуло значення *наймит*, *доброволець*. Інша назва – *доброволець-охотник* – застосовувалася для позначення тих, хто добровільно приєднувався до військових формувань. Таким чином, семантика добровільної участі й безоплатної допомоги була притаманна українській лексиці задовго до актуалізації сучасного запозичення *волонтер* [11].

У тлумачних джерелах подано різні трактування лексеми *волонтер*. У 11-томному *Словнику української мови* (перший том датований 1970 р.) слово *волонтер* визначено як застаріле й пов'язане насамперед із військовою сферою: «той, хто вступив на службу до війська за власним бажанням; доброволець» [11, с. 730]. Дефініція демонструє чіткий зв'язок із військовою реальністю минулих епох та містить ядерну семантику суб'єкта дії (той, хто вступає) і периферійні значення, пов'язані з добровільністю та військовою службою. Ілюстрації, наведені у словнику, мають історичний характер, що ще раз підтверджує семантичне закріплення лексеми в минулій військовій традиції. Аналогічне тлумачення пропонує й *Словник іншомовних слів* О. С. Мельничука, де *волонтер* (з фр. *volontaire*, лат. *voluntarius*) також подається як особа, що добровільно вступила до війська [11]. *Великий тлумачний словник української мови* дещо розширює сферу вжитку, додаючи до військової ще й державну службу: *волонтер* — той, хто за власною волею став на військову або іншу державну службу [12].

Принципово новий підхід представлено в *Словнику української мови у 20 томах*, де слово *волонтер* уже має два значення. Перше повторює зафіксоване в СУМ–11 й стосується військової добровільної служби. Друге ж значення демонструє суттєву семантичну еволюцію: *особа, яка добровільно бере участь у соціально значущій діяльності; людина, що з власної волі допомагає іншим* [12]. Таким чином, у сучасному лексикографічному описі вперше з'являються компоненти «допомога», «соціальна важливість», «помічник», що відображає зміну суспільного сприйняття волонтерства за останні пів століття. Подібну тенденцію простежуємо й у додаткових томах СУМ, виданих у 2017 р., де вперше фіксується переносне значення: добровільна участь у будь-якій корисній справі [12, с. 184].

На відміну від історичних тлумачень, українське законодавство надає модернізоване, чітке й соціально орієнтоване визначення волонтера. Відповідно до Закону України «Про волонтерську діяльність», *волонтер* – це фізична особа, яка з власної ініціативи здійснює суспільно значущу, неприбуткову діяльність, надаючи волонтерську допомогу [10]. У цьому визначенні повністю усунуто історичну асоціацію з військовою службою, натомість акцент зроблено на добровільності та допомозі.

У спеціальних термінологічних словниках волонтерів описують як активних представників суспільства, які прагнуть сприяти демократичним процесам, підтримувати вразливі групи населення і брати участь у розвитку соціальної та культурної сфер [5, с. 13]. В інших джерелах волонтер визначається як особа, що у вільний час і з власної волі, організовано й безоплатно застосовує свої знання та навички на благо суспільства [4, с. 111], або як людина, яка добровільно надає соціальну допомогу тим, хто опинився у складних життєвих обставинах [7, с. 12].

Узагальнюючи наведені дефініції, можна стверджувати, що ядром лексичного значення лексеми *волонтер* є «людина», «суб'єкт добровільної дії». Близня семантична периферія об'єднує такі компоненти, як «допомога», «безоплатність», «соціальна користь», тоді як дальня – «адресат допомоги» та «сфера застосування зусиль». Таким чином, сучасне значення лексеми значно розширилося: від вузького військового терміна до загальносоціальної категорії, що позначає добровільну, альтруїстичну діяльність різних типів.

Отже, у нашому дослідженні будемо розуміти волонтерський дискурс, як комплексну форму соціальної комунікації, що виникає на перетині добровільної суспільно корисної діяльності та мовленнєвих практик, у яких відображаються мотиви, цінності, способи самоорганізації та моделі взаємодії волонтерів. Він функціонує як багаторівнева система смислів, що охоплює текстові й позатекстові елементи: інтенції учасників, емоційно-ціннісні орієнтири, соціальні ролі, жанрові формати, ритуальні й семіотичні маркери допомоги та солідарності. У цьому дискурсі мова стає інструментом конструювання спільноти, мобілізації ресурсів, координації дій і формування колективної відповідальності. Волонтерський дискурс уналежнює як традиційні офлайн-практики (інформаційні повідомлення, звіти, публічні звернення, організаційні тексти), так і розгалужений масив мережевої комунікації — пости, оголошення, заклики до донатів, звіти прозорості, контент підтримки чи подяки. Його характерними ознаками є добровільність, альтруїстична мотивація, орієнтація на допомогу, соціальна значущість, емоційність, ритуальність та висока інтенсивність інтеракції. У такому розумінні волонтерський дискурс є не лише мовленнєвим оформленням волонтерської діяльності, а й **комунікативним середовищем**, у якому продукуються й закріплюються смисли про суспільну взаємодопомогу, самоорганізацію, солідарність і громадянську активність. Він формує специфічний тип комунікативної особистості – активної, емпатійної, відповідальної, залученої до соціально значущої діяльності.

З огляду на багатовимірну природу волонтерського дискурсу як форми масової комунікації, особливої уваги потребує аналіз його мовної організації, зокрема лексичного рівня. Саме лексика виступає ключовим інструментом репрезентації соціально значущих смислів, позначення дій, учасників і процесів волонтерської діяльності, а також забезпечує ефективність комунікативного впливу. У сучасному українському інформаційному просторі волонтерський дискурс характеризується високою динамічністю, відкритістю до інновацій і поєднанням різностильових елементів, що зумовлює формування специфічного лексичного складу. Аналіз лексичних особливостей цього дискурсу дає змогу виявити механізми організації повідомлень, окреслити їхні функції в межах масової комунікації та простежити роль мовних засобів у процесах соціальної мобілізації, інтеграції та формування колективної ідентичності.

Лексичний склад волонтерського дискурсу як форми масової комунікації характеризується високою динамічністю, гібридністю та функціональною багатовимірністю. Він формується під впливом соціальних, політичних і технологічних чинників та відображає актуальні потреби суспільства, зокрема в умовах кризових ситуацій і війни. У межах дослідження доцільно виокремити кілька основних груп лексики, що забезпечують функціонування волонтерського дискурсу:

1. Базова номінативна лексика. До цієї групи належать лексичні одиниці, що становлять ядро волонтерського дискурсу та виконують номінативну функцію. Вони позначають ключові суб'єкти, об'єкти та дії волонтерської діяльності: *волонтер*, *допомога*, *підтримка*, *збір*, *донат*, *потреба*, *запит*. Функція цієї лексики полягає в організації інформаційного простору дискурсу, забезпеченні зрозумілості повідомлення та швидкій ідентифікації комунікативної ситуації.

2. Термінологічна та напівтермінологічна лексика. Ця група представлена спеціалізованими номінаціями, що походять із військової, медичної, логістичної та технічної сфер: *дрон*, *FPV*, *нікан*, *тепловізор*, *турнікет*, *евакуація*, *бронезилет*. Її функція полягає у забезпеченні точності комунікації, конкретизації потреб і професіоналізації дискурсу. Наявність такої лексики свідчить про тісний зв'язок волонтерської діяльності з практичними аспектами забезпечення та допомоги.

3. Емоційно-експресивна лексика. Волонтерський дискурс активно використовує емоційно насичені мовні засоби: *дякуємо*, *підтримаймо*, *допоможіть*, *врятуємо*, *наші герої*, *сильні*,

незламні. Функція цієї лексики полягає у створенні емоційного впливу, залученні адресата до комунікації та стимулюванні соціальної активності. Вона відіграє ключову роль у мобілізації аудиторії та формуванні позитивного ставлення до волонтерської діяльності.

4. Розмовна та мережева лексика. До цієї групи належать спрощені, розмовні або жаргонізовані форми, характерні для комунікації в соціальних мережах: *донати, збори закрили, евак, на фронт, закрити потребу*. Функція цієї лексики полягає у підвищенні швидкості комунікації, зниженні дистанції між учасниками та формуванні ефекту неформального спілкування. Вона сприяє створенню «своїх» комунікативної спільноти.

5. Запозичена лексика та англіцизми. Волонтерський дискурс активно інтегрує запозичення, насамперед з англійської мови: *donat (donate), fundraising, crowdfunding, update*. Їхня функція полягає у відображенні глобалізаційних процесів, інтеграції українського волонтерського руху в міжнародний контекст та розширенні комунікативних можливостей дискурсу.

6. Лексичні кліше та формули мобілізації. Особливу групу становлять усталені мовні конструкції, що виконують прагматичну функцію: *потрібна допомога, терміновий збір, долучайтесь, кожен донат важливий, разом до перемоги*. Ці одиниці мають високий ступінь повторюваності та виконують функцію мобілізації, інтеграції та координації дій учасників комунікації.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що волонтерський дискурс у сучасному українському інформаційному просторі функціонує як самостійна форма масової комунікації, у межах якої лексичний рівень відіграє визначальну роль у структуруванні повідомлень та організації комунікативного впливу. Виявлено, що лексичний склад волонтерського дискурсу характеризується високою динамічністю, гібридністю та функціональною варіативністю, що зумовлено соціальними трансформаціями, цифровізацією та умовами воєнного часу. Здійснена класифікація лексичних одиниць дала змогу виокремити основні групи лексики: базову номінативну, термінологічну та напівтермінологічну, емоційно-експресивну, розмовну та мережеву, запозичену, а також лексичні кліше та формули мобілізації. Встановлено, що кожна з цих груп виконує специфічні функції – номінативну, інформативну, мобілізаційну, інтегративну, емоційно-впливову та координаційну, а їхня взаємодія забезпечує ефективність волонтерського дискурсу як механізму соціальної комунікації. Доведено, що лексичні засоби у волонтерському дискурсі не лише передають інформацію про потреби та ресурси, а й виступають інструментом формування колективної ідентичності, соціальної солідарності та громадянської активності. Саме через лексику реалізуються процеси мобілізації, інтеграції та емоційного залучення аудиторії, що визначає високий впливовий потенціал цього дискурсу.

Перспективи подальших досліджень. Перспективи подальших наукових розвідок пов'язані з поглибленням аналізу волонтерського дискурсу в різних комунікативних середовищах, зокрема у соціальних мережах, медіа та міжкультурному просторі. Актуальним є розширення емпіричної бази дослідження шляхом залучення корпусів текстів і здійснення кількісного аналізу лексичних одиниць. Окремого вивчення потребують процеси неологізації, семантичної трансформації та стилістичної гібридизації лексики волонтерського дискурсу, а також взаємодія вербальних і невербальних засобів у межах мультимодальної комунікації. Перспективним є також дослідження прагматичного потенціалу мовних засобів у контексті маніпулятивних і переконувальних стратегій, а також порівняльний аналіз волонтерського дискурсу в різних країнах. Подальші студії можуть бути спрямовані на інтеграцію лінгвістичних підходів із соціологічними, медіааналітичними та когнітивними дослідженнями, що дозволить глибше осмислити волонтерський дискурс як складне соціокомунікативне явище сучасності.

Л і т е р а т у р а

1. Болотова, В. О., Ляшенко, Н. О., Байдак, Т. М. (2018). Волонтерська діяльність в Україні як вид соціальної активності. *Грані*, т. 21, № 9, с. 47–57.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. В. Бусел (2009). Київ; Ірпінь: Перун, 1736 с.
3. Горінов, П., Драпушко, Р. (2022). Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження: монографія. Київ: Державний інститут сімейної та молодіжної політики, 240 с.
4. Годуб, В. Л. (2014). Державне визнання волонтерської діяльності як чинник розвитку взаємовідносин держави та суспільства. *Теорія та практика державного управління*, вип. 4 (47), с. 110–118.
5. Дейчаківський, М. (1995). Роль громадських організацій в Україні. *Громада*, № 3, с. 10–15.
6. Єременко, А., Безрукова, О. (2023). Характеристика волонтерського руху та мотивація волонтерів в умовах російсько-української війни (за результатами якісного дослідження). *Соціологічні студії*, № 2, с. 26–37.
7. Зверєва, І., Лактіонова, Г. (2001). Волонтерство в соціально-педагогічній діяльності. Київ: Науковий світ, 129 с.
8. Ковгун, Н. (2014). До проблеми визначення поняття «соціальна активність». *Українська поліоністика*, вип. 11, с. 129–137.
9. Котелевець, А. М. (2024). Розвиток соціальної активності студентів у волонтерській діяльності: дис. ... д-ра філософії. Київ: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 212 с.

10. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19.04.2011 № 3236-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17> (дата звернення: 02.01.2025).
11. Словник української мови: в 11 т. (1970–1980). Київ: Наукова думка, т. 1, 776 с.
12. Словник української мови: в 20 т. (2012). Т. 3: ВІДСТАВАННЯ — ГУРАЛЬНЯ / наук. ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Наукова думка, 976 с.
13. Труба, Г. М. (2025). Психо- і нейролінгвістична специфіка освітнянського мережевого дискурсу: евристичне моделювання: дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01. Одеса, 740 с.
14. Уйсімбаєва, М. (2014). Соціальна активність особистості як чинник суспільного розвитку. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, вип. 132, с. 247–250.
15. Чернета, С. (2015). Соціальна активність особистості як умова розвитку сучасного українського суспільства. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки, № 1, с. 177–180.
16. Snihur, L. (2022). Концепти ВОЛОНТЕР і ВОЛОНТЕРСТВО: історичний контекст та перспективи розвитку (погляд лінгвіста). Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика, № 45, с. 109–128. URL: <https://apultr.knu.ua/index.php/APULTR/article/view/133> (дата звернення: 02.01.2025).
17. Volunteering Ukraine (n.d.). Volunteering Ukraine. URL: <https://www.volunteeringukraine.com/en> (дата звернення: 02.01.2025).
18. B50. Country of Volunteers (n.d.). Country of Volunteers. URL: <https://b50.com.ua/en/activities-en/country-of-volunteers-en/> (дата звернення: 02.01.2025).

References

1. Bolotova, V.O., Liashenko, N.O. & Baidak, T.M. (2018) Volonterska diialnist v Ukraini yak vyd sotsialnoi aktyvnosti [Volunteering in Ukraine as a Type of Social Activity], *Hrani [Grani]*, 21(9), pp. 47–57.
2. Busel, V. (ed.) (2009) *Velykyi tlmachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Comprehensive Explanatory Dictionary of the Contemporary Ukrainian Language]*. Kyiv, Irpin: Perun.
3. Horinov, P. & Drapushko, R. (2022) *Volonterska diialnist v Ukraini: sotsialno-pravove doslidzhennia [Volunteering in Ukraine: A Socio-Legal Study]*. Kyiv: Derzhavnyi instytut simeinoi ta molodizhnoi polityky.
4. Holub, V.L. (2014) ‘Derzhavne vyznannia volonterskoi diialnosti yak chynnyk rozvytku vzaiemovidnosyn derzhavy ta suspilstva [State Recognition of Volunteering as a Factor of Public–State Relations Development]’, *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia [Theory and Practice of Public Administration]*, 4(47), pp. 110–118.
5. Deichakivskiy, M. (1995) ‘Rol hromadskykh orhanizatsii v Ukraini [The Role of Civic Organisations in Ukraine]’, *Hromada [Community]*, 3, pp. 10–15.
6. Yeremenko, A. & Bezrukova, O. (2023) ‘Kharakterystyka volonterskoho rukhu ta motyvatsiia volonteriv v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny [Characteristics of the Volunteer Movement and Motivation of Volunteers in the Context of the Russo-Ukrainian War]’, *Sotsiologichni studii [Sociological Studies]*, 2, pp. 26–37.
7. Zvierieva, I. & Laktionova, H. (2001) *Volonterstvo v sotsialno-pedahohichnii diialnosti [Volunteering in Social and Pedagogical Work]*. Kyiv: Naukovyi svit.
8. Kovtun, N. (2014) ‘Do problemy vyznachennia poniattia “sotsialna aktyvnist” [On the Problem of Defining “Social Activity”]’, *Ukrainska polonistyka [Ukrainian Polonistics]*, 11, pp. 129–137.
9. Kotelevets, A.M. (2024) *Rozvytok sotsialnoi aktyvnosti studentiv u volonterskii diialnosti [Development of Students’ Social Activity in Volunteering]*. Doctoral thesis. Kyiv: Kyivskiy stolichnyi universytet imeni Borysa Hrinchenka.
10. Verkhovna Rada Ukrainy (2011) *Pro volontersku diialnist: Zakon Ukrainy № 3236-IV vid 19.04.2011 [On Volunteering: Law of Ukraine No. 3236-IV of 19 April 2011]*. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17> (Accessed: 2 January 2025).
11. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tomakh [Dictionary of the Ukrainian Language: In 11 Volumes] (1970–1980). Kyiv: Naukova dumka.
12. Slovnyk ukrainskoi movy: v 20 tomakh. Tom 3: Vidstavannia – Huralnia [Dictionary of the Ukrainian Language: In 20 Volumes. Vol. 3: Vidstavannia – Huralnia] (2012). Kyiv: Naukova dumka.
13. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tomakh. Dodatkovyi tom. Kn. 1: A–L [Dictionary of the Ukrainian Language: 11 Volumes. Supplementary Volume. Book 1: A–L] (2017). Kyiv: Vydavnychiy dim D. Buraho.
14. Truba, H.M. (2025) *Psykho- i neivolinhvistychna spetsyfika osvithnianskoho mrezhevoho dyskursu: evrystychne modeliuvannia [Psycho- and Neurolinguistic Specifics of Educational Network Discourse: Heuristic Modelling]*. Doctoral thesis. Odesa: Odesa I.I. Mechnikov National University.
15. Uisimbaeva, M. (2014) ‘Sotsialna aktyvnist osobystosti yak chynnyk suspilnoho rozvytku [Social Activity of an Individual as a Factor of Social Development]’, *Naukovi zapysky. Seriya: Pedahohichni nauky [Academic Notes. Series: Pedagogical Sciences]*, 132, pp. 247–250.
16. Cherneta, S. (2015) ‘Sotsialna aktyvnist osobystosti yak umova rozvytku suchasnoho ukrainskoho suspilstva [Social Activity of an Individual as a Condition for the Development of Modern Ukrainian Society]’, *Naukovyi visnyk Skhidnoieuropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Pedahohichni nauky [Scientific Bulletin of the Lesya Ukrainka Eastern European National University. Pedagogical Sciences]*, 1, pp. 177–180.
17. Snihur, L. (2022) ‘Kontsepty VOLONTER i VOLONTERSTVO: istorychnyi kontekst ta perspektyvy rozvytku (pohliad lnhvisty) [Concepts VOLONTEER and VOLUNTEERING: Historical Context and Development Prospects (Linguist’s View)]’, *Aktualni problemy ukrainskoi lnhvistyky: teoriia i praktyka [Current Issues of Ukrainian Linguistics: Theory and Practice]*, 45, pp. 109–128. Available at: <https://apultr.knu.ua/index.php/APULTR/article/view/133> (Accessed: 2 January 2025).
18. Volunteering Ukraine (n.d.) *Volunteering Ukraine*. Available at: <https://www.volunteeringukraine.com/en> (Accessed: 2 January 2025).
19. B50. Country of Volunteers (n.d.) *Country of Volunteers*. Available at: <https://b50.com.ua/en/activities-en/country-of-volunteers-en/> (Accessed: 2 January 2025).

SEMENENKO Oleksandra

PhD in Philology, Associate Professor at the Department of Applied Linguistics,
Odesa I. I. Mechnikov National University;
e-mail: semenenko_aleksandra@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-6178-7623>

LEXICAL FEATURES OF VOLUNTEER DISCOURSE AS A FORM OF MASS COMMUNICATION

Summary. The article is devoted to the analysis of the lexical features of volunteer discourse as a specific form of mass communication in the contemporary Ukrainian information space. The relevance of the study is determined by the increasing role of volunteering as a social phenomenon that not only provides practical assistance but also shapes new communicative models, value orientations, and mechanisms of social mobilization, especially under the conditions of full-scale war. Volunteer discourse is considered as a dynamic speech system in which the lexical level plays a key role in structuring messages, conveying significant meanings, and organizing communicative influence. The aim of the article is to identify and describe the lexical features of volunteer discourse, as well as to determine their functions within mass communication. The object of the study is volunteer discourse in the modern Ukrainian media and social space, while the subject is the lexical means of its realization, including key nominations, terminological units, emotionally expressive vocabulary, lexical clichés, and markers of solidarity. The source base includes social media publications, media texts, official statements of volunteer organizations, and other forms of public communication. The study employs descriptive, contextual-interpretative, discursive, and componential analysis, which made it possible to identify the specifics of the functioning of lexical units in volunteer discourse. It has been established that the lexical level is characterized by high dynamism, hybridity, and functional variability, combining terminological precision with emotional intensity, as well as active use of linguistic means aimed at mobilizing, integrating, and supporting the audience. The scientific novelty of the research lies in defining the lexical parameters of volunteer discourse as an independent communicative phenomenon and in revealing their role in the organization of mass communication. The obtained results deepen the understanding of linguistic mechanisms of social interaction and can be applied in further studies of media discourse, sociolinguistics, and communication strategies of civil society.

Keywords: discourse, volunteering, volunteer discourse, mass communication, digital discourse.

Статтю прийнято 06.03.2026

Статтю затверджено до публікації 10.04.2026

Дата публікації 25.05.2026

УДК 81`25:[004:314/316
<https://doi.org/10.18524/2307-4558.2026.45.357837>

Це стаття відкритого доступу
за ліцензією CC BY-NC 4.0 

СКЛЯРЕНКО Олеся Богданівна

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі; вул. Сухомлинського, 30, Переяслав, 08401, Україна
e-mail: lesiaskliarenko82@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3412-6560>

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ В ЦИФРОВОМУ ДИСКУРСІ

Анотація. У статті розглянуто соціокультурні та прагматичні аспекти перекладу в цифровому дискурсі. **Метою статті** є дослідження соціокультурних та прагматичних особливостей перекладу текстів цифрового дискурсу та визначення перекладацьких стратегій, необхідних для адекватної передачі змісту й комунікативного наміру в умовах міжкультурної онлайн-комунікації. **Об'єкт** дослідження — переклад текстів цифрового дискурсу як особливого виду міжмовної та міжкультурної комунікації в умовах цифрового середовища. **Предмет** дослідження — соціокультурні та прагматичні особливості перекладу текстів цифрового дискурсу, а також перекладацькі стратегії (адаптація, локалізація, компенсація, транскреація тощо), що забезпечують адекватну передачу змісту та комунікативного наміру. У роботі особливу увагу приділено аналізу специфіки цифрової комунікації, яка характеризується високим рівнем динамічності, гібридністю мовних форм, використанням невербальних елементів (емодзі, мемів, гіперпосилань) та стислим форматом повідомлень. З'ясовано, що такі особливості істотно впливають на перекладацький процес, ускладнюючи інтерпретацію змісту та намірів автора. Встановлено, що перекладач має враховувати не лише мовні, а й екстралінгвістичні чинники, зокрема культурні коди, соціальні норми та контекст онлайн-взаємодії. **Наукова новизна** дослідження полягає у визначенні соціокультурних і прагматичних особливостей перекладу текстів цифрового дискурсу з урахуванням їх мультимодальної та інтерактивної природи. У роботі уточнено поняття цифрового дискурсу в перекладознавстві та систематизовано перекладацькі стратегії, необхідні для адекватної передачі змісту й комунікативного наміру в онлайн-комунікації; наведено приклади перекладу текстів цифрової комунікації та узагальнено соціокультурні труднощі перекладу у вигляді таблиць. Окремо проаналізовано роль контексту платформи (соціальні мережі, блоги, форуми) у виборі перекладацьких рішень, а також вплив аудиторії на формування перекладацької стратегії. Зазначено, що ефективний переклад цифрового контенту передбачає гнучке поєднання різних стратегій залежно від комунікативної ситуації. Доведено, що адекватний переклад текстів цифрового дискурсу можливий за умови врахування соціокультурних і